

Dr. Juraj Vrbanić: Kratka uputa v narodno gospodarstvo. Zagreb. 1902. — To je naslov drobn, 47 str. male oblike obsegajoči knjižici, katero je spisal dr. Juraj Vrbanić in ž njo ustregel najširšim slojem hrvaškega naroda. Pisatelj kratko in jedrnat razlaga gospodarske pojme in zakone, jasno tolmači, kako se razvija gospodarsko življenje, tako da lahko vsakdo, kdor je prečital to knjižico, s pridom čita gospodarske članke. Tudi pri nas je tako, da širši krogi gospodarskih spisov niti ne čitajo, ker jih ne umejo. Z Vrbanićevo »uputo« (napotkom) ali navodilom razvozlaš si lahko vse pojme. Pisatelj govori o potrebščini, imovini, gospodarstvu, proizvodstvu, prometu, dohodku, strošku in o državnem gospodarstvu. Navedimo samo še to, da na pr. jasno tolmači, kaj je cena, monopol, denar, vrednota (valuta), banke, hranilnice, posojilnice itd., torej razlaga vse, kar mora vedeti danes vsak človek. Tako navodilo bi dobro došlo tudi našemu ljudstvu, zlasti naši mladini ga dajmo, da bode vedela, kaj je svet in življenje, in da se nauči zgodaj pojmiti in se pripraviti na borbo in tekmovanje, ki se vrši v gospodarskem življenju. — »Kratka uputa« se dobiva pri »Knjižari Dioničke tiskare u Zagrebu«. Cena 80 vin. *A. Trstenjak.*

Prešernova oda »Zdravica« na Ruskem. Iz Petrokova na Ruskem nam je poslal g. A. N. Sirotinin kompozicijo Prešernove »Zdravice«. Uglasbil je pesem g. H. Grozdov za moški zbor à capella za štiri grla, seveda na ruski prevod Koršev. Ta vest nam priča, da krasna Prešernova oda elektrizuje tudi brate Ruse, saj pa tudi Koršev prevod nikakor ne zaostaja za slovenskim izvirnikom. Glasbeniki, katerim smo pokazali skladbo, pravijo, da je g. Grozdov ustvaril lepo kompozicijo, ki se brez dvoma omili Rusom.

Prešernova »Zdravica« je tako lepa, da bi morali slovenski komponisti tekmovati med seboj, kdo bi ji zložil najlepši, najprikladnejši napev.

Umetniške razstave v Pragi. 1. aprila se je otvorila 7. razstava, a vendar doslej nista niti »Manes« niti »Jednota umělců výtvarných« priredila svoje vsakoletne izložbe. Kakor se sliši, nameravajo tudi nekateri hrvaški slikarji prirediti svojo posebno izložbo. Umetniško življenje postaja od leta do leta živahnje in v publiki se opaža vedno večje zanimanje.

V začetku zimske sezone se je otvorila posmrtna izložba slik Otokarja Lebede. Cvetoča veja, odlomljena od stebila, je na katalogu lepo simbolizirala kratko, toliko obetajoče, a tako brzo strto življenje mladega umetnika, ki je v lanski pomladi v svojem štiriindvajsetem letu sam napravil črto pod svoja dela. Fino čuteč pokrajinar je ljubil daljne razglede, široka polja, polne, sanjave barve poletja. S smelo, široko tehniko, z briljantnimi, kipečimi, a vendar deli-

katnimi barvami in z neprimerno perspektivo je slikal svoja dela. Bil je mojster v pokrajini. Ali naenkrat postaja nezadovoljen s svojimi sujeti, pokrajina mu ne zadostuje, ljudi hoče slikati: »... naše ljudi, uboge in izmučene«, kakor pravi sam. Ali tehnične težkoče so bile močnejše nego njegova volja.

Pozneje sta pobudila Václav Radimský in Jaroslav Špilar s svojimi razstavami senzacijo. Osebo ito prvi je umetnik redke nadarjenosti in moči. Ah, kako vriskajo te barve, solnčne, jasne in vroče! Bajni zapadi solnca, zelena polja, morje in potoki in reke in ribniki — to so njegovi sujeji. Nedo-sežno zna slikati vodo in zrak. Vse se giblje, vse živi na teh slikah. Lahkotno najde najsijajnejše kontraste, ki očarjavajo in mamijo gledalca. Rudeče makovo polje na morski obali; modro, daljno morje, čisto, visoko nebo, a spredaj rudeč, goreč mak — kdo si more zamisliti kaj efektnejšega! — Jaroslav Špilar, ta priznani češki slikar, je nedvomno mnogo izgubil s primerjanjem z Radimským. Njegove slike iz Italije so brez sijaja in življenja, osobito za morje nima zmisla; sploh so mu južne barve, južni zrak, južne pokrajine tuje in on jih slika hladno in leseno, zato je seveda v svojih chodskih slikah mojster. On razume to ljudstvo, v teh starodavnih, častitih krajih v dnu duše; z ljubeznijo je prikazana vsaka gesta, vsak pogled teh »najzapadnejših Slovanov«, ki so toliko pretrpeli pod pritiskom tujih elementov. Njihova pusta, uboga pokrajina, originalnost njihovega žitja, ves njihov razoviti značaj, njihova historija in njihova sedanost so našli v Špilarju svojega pravega interpreta. Njegovi akvareli so sijajni, dočim mu je oljnata barva še trda in težka.

Izložba »Umělecké besedy« ni imela nobenega umetniškega značenja. Srednji talenti in nadarjeni diletantje so izstavili precej slik sladkih in oglajenih, katere srednja publika tako rada kupuje. Še najboljše stvari so imeli bratje Liebscherovi, Langer, Hudeček in Ženíšek. Mnogo je bilo cvetličja od slikaric. »Krasoumná jednota« je priredila izložbo B. Schnirchovih del. Schnirch se je smatral poleg Myslbeka za najboljšega češkega kiparja. Danes to že ne velja več. Novega, modernega, originalnega pri Schnirchu ne najdete, on je mojster antike in klasicizma. Ali v tem je v istini velik umetnik. Tragika njegovega umetniškega delovanja je, da so njegova najboljša dela za bodočnost toliko kakor izgubljena. Njegovo življensko delo — slavne frize za pročelje »Narodnega divadla« so bile v požaru uničene, ki je komaj postavljeno gledišče pokončal; »sv. Vaclav«, v katerega je Schnirch vložil vse, kar je bilo pietete in ljubezni k svojemu poklicu v njegovi duši — ostal je samo v sadri. Schnirch je bil visoko in vsestransko naobražen; znal je več jezikov, med njimi tudi slovenski, zanimal se je za vso ustvarjajočo umetnost, za arhitekturo kakor tudi za umetni obrt. Dokler bo stalo »Národní divadlo«, »Rudolfinum«, »Muzej« in druge palače v Pragi, njegovo ime v češkem narodu ne zanične. Tudi dunajski parlament ima nekaj njegovih soh. Na izložbi je bilo 72, večinoma večjih skulptur, 34 risb in 15 fotografij.

Alojzij Kalivoda je podal v svoji izložbi celo vrsto sanjavih melanholičnih motivov iz prirode. Njegove mehke, decentne barve se fino skladajo z diskretnimi, nekričečimi sujeti. Kalivoda je sanjar in romantik. Mala vaška hiša, par dreves, mlaka vode, nad vsem blede mesečna luč — a vendar toliko tajnega, bajnega, ki bedi in snuje po noči okrog hiš. Do vsakega najprostejšega motiva vdahne umetnik kos svoje melanholične duše. Kalivoda je Mařákov učenec, ali že čisto svoj, poseben, originalen tip.

Triinšestdeseta izložba »Krasoumné jednoty pro Čechy« je, kakor vsako leto, tudi letos na svoji višini. Premalo je tu prostora, da bi se mogla spuščati v podrobnosti. Zastopani so razni domači in tuji poljski, francoski, italijanski, danski in nemški umetniki. Češki umetniki so razmeroma zelo maloštevilno zastopani. Večinoma se zbirajo ti okrog »Manesa« in »Jednoty českých umělců výtvarných«. Mucha je izstavil svoj »Očenaš« (16 akvarelov), ki je morda tudi doli pri nas v reprodukciji znan, Uprka je izložil samo eno sliko, Schaffin Kocian nekaj prav dobrih skulptur. Tudi Klusáček, Jansa, Radimský, Kalivoda in Zdenka Braunerova so izložili nekaj slik. Najzanimivejša je pač dvorana društva poljskih umetnikov »Sztuka« v Krakovu. Največ je tu portretov, a osobito očarajo gledalca prekrasne slikarije Josipa Mehoffera za visoka okna friburške katedrale. Tudi dvorana dunajskega slikarja J. V. Krāmerja je interesantna. — Češko-nemški slikar Orlik ima nekaj prav krasnih japonskih motivov, J. Schüsser veliko oljnato sliko: »Fatum — Vita — Libertas«, ki je enako pretresajoča po ideji kakor po izvedbi. — Izmed skulptur ima največjo sugestivno silo »Vojni krik« Augusta Rodina. Človeku kar zazveni v ušesih in v vseh živcih, kadar pogleda na to krasno delo. — Izloženo je tudi mnogo prekrasnih malenkosti umetniškega obrta, omar in pohištva.

Zofka Kveder (Praga).

XXII. umetniška razstava ruskih akvarelistov v Peterburgu. Šestdeset razstavljalcev akvarelistov je razstavilo v »Pasaži« nad 300 umotvorov, med katerimi jih je mnogo zanimivih. Kdor bi videl prvič rusko akvarelno razstavo, zanimala bi ga zelo, in po dostojnosti nekaterih slik lahko sklene, da se približujejo ruski akvareli vedno bolj in bolj k vrhuncu zapadnoevropskih akvarelov.

Te razstave se udeležuje več umetnikov, kateri so si že davno zaslužili slavno ime na Ruskem, kakor tudi v zapadni Evropi, n. pr. Lagorijo, Pissemski in Karazin. Ker se ta razstava odvarja redno vsako leto, navadilo se je, da je zelo tukajšnje občinstvo. Sliši se semintja, da se opaža, kakor da ta ali oni umetnik ponavlja večkrat svoje snovi, toda vedno jo poseti z zanimanjem mnogo obiskovalcev, in umetniki se štejejo tudi lahko srečne, ker se proda vedno mnogo slik, akoravno določujejo take cene, za katere bi, žal, pri nas morebiti ne prodali ne ene. Dve sliki sta kupljeni za galerijo ruskega publičnega muzeja imperatorja Aleksandra III. v Peterburgu; nad petnajst slik pa so kupili razni udje carske družine za pridvorne galerije; nekatere druge pa so si nabavile privatne osebe. Ruskim umetnikom se torej ne godi ravno pre-slabo v gmotnih razmerah, od katerih je večkrat odvisno tudi napredovanje v umetnosti. Za najboljšega umetnika te razstave smatram R. A. Berggolca, kateri se odlikuje na vseh slikah z junaško silo sočnatih barv, v risanju, izbiranju snovi in s čudovito prosto in smelo tehniko. Dalje slede umetniki: A. A. Čumakov in L. M. Brajlovski, katerih slike so kupljene za galerijo zgoraj omenjenega muzeja. Prvega slika je »Južni breg Krima« (Kikenec), a drugega je izvrstni akvarel »Kremeljski stolp«. Brajlovski je razstavil še eno drugo sliko »Notranjost cerkve sv. Marka v Benetkah«. V. P. Ovsjanikov se je odličil s svojimi slikami »Na daljnem severu« in »Ešče u nog Kavkaza tišina«. A. S. Egornov razstavlja poleg drugih šestih izbornih slik: »Pri studencu«, »Zima«, »Potok«, »Reško kamenje« in »Zjutraj v parku«. K. J. Križicki ima slike: »Pomladni večer«, »Gozdni porobek po zimi« in »Večerne sence«. V. A. Feldman: »Elegija« in »Pred solnčnim zahodom«. K. E. Geftler: »Zgodaj spo-

mladi v močvirju Sestrorečka« (v Finlandiji), in »Kronstadtsko pristanišče«. A. A. Pisemski: »Večer«, »Jesen« in »Mrak«. S. J. Vasiljkovski razstavlja sedem prav izbornih akvarel. V. J. Navozov se odlikuje posebno s študijo: »Glava starčeva«. G. G. Tranšel razstavlja dve študiji: »Starka« in »Nesrečnež« z izvrstno ekspresijo. Omenjam še imena nekaterih drugih umetnikov, katerih umotvori se lahko prištevajo dobrim na razstavi. To so: A. A. Rjedkovski, L. F. Lagorijo, A. J. Ladkevič, A. S. Hrjenov in D. A. Benkendorf. Kot že davno znamenit ilustrator se udeležuje te razstave N. A. Karazin. Izmed najboljših njegovih slik je: »Mokri gozd«. Na nekaterih njegovih slikah je izvrstno izražena zimska burja; v resnici čutiš, kako da bi pred teboj metlo s snegom. Vsi ti umetniki razstavljajo večinoma pokrajinske slike; semintja se vidijo kake cvetice, žanrovih pa je prav malo. Enega iz najboljših akvarelnih portretov omenjam: V. M. Izmajloviča, ki razstavlja izboren damski portret, odlikujoč se tudi po svoji velikosti, kakršnih vidimo v akvarelu redkokedaj, vendar pa je dovršen z najfinejšo in široko tehniko.

P. S. Žmitek (Peterburg).

Med revijami

»Česká Revue.« V aprilski št. poroča g. dr. Karásek o »Slovenski Matici« in o »Ruski antologiji«. Na kratko ocenjuje Matičine knjige in poudarja važnost njenih publikacij. Glaserjevo literarno zgodovino kritikuje jako ugodno. — Jako laskavo sodi g. dr. K. o »Ruski antologiji«, katero sta izdala † I. Vesel in Aškerc. Kritiku ugaja, da ima »Antologija« tudi prevode iz najmlajših pesnikov ter da so knjigi dodane tudi biografske in literarno-kritične črtice. — Na koncu svojega poročila omenja kritik še znamenite Jagičeve knjige »Puškin v prevodih jugoslovanskih jezikov«, ki jo je izdala ruska akademija. Kakor znano, je studijo o slovenskih prevodih Puškinovih poezij spisal v temeljitem članku naš sotrudnik gosp. Iv. Prijatelj, in to seveda v ruskem jeziku.

»Květy«, češki beletristično-znanstveni mesečnik, imajo v 3. in 4. letošnji številki daljše poročilo o najnovjši slovenski književnosti. Studijo, ki se precej tesno naslanja na Glaserjevo literarno zgodovino, je spisal g. I. Paulík. »Květy« izhajajo [v Pragi že 24. leto ter prinašajo tudi ilustracije ter vnijete, ki jih riše znani originalni češki slikar Mikulaš Aleš. Stalen sotrudnik »Kvetův« je pesnik Vrchlický.

Splošni pregled

† P. Ladislav Hrovat. 14. aprila je umrl v Novem mestu c. kr. gimnazijski profesor v pokoju p. Ladislav Hrovat, odličen slovenski pisatelj in narodni buditelj — splošno znan pod imenom pater Lacko. Porodil se je pokojni 10. marca l. 1825. v Zgornjem Tuhinju. Ljudsko šolo je obiskoval v Kamniku, latinske šole pa v Ljubljani. Dovršivši šesto, je vstopil l. 1845. v frančiškanski red in je bil 22. septembra 1849 posvečen v mašnika. Potem so ga poslali na